

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Skinsyge

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Skinsyge", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 296. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blich05-shoot-workid76769/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Skinsyge,

en virkelig Begivenhed, fortalt af St. St. Blicher.

*Soud ick al bewenen,
dat hier te bewenen waer,
so had ick wel al de daghen werc,
die daer comen in het jaer.*).*

*(Skulde mine Taarer trille
For boer en Jammer paa Jord,
Da havde jeg nok at bestille
Hver Dag i det hele Aar.)*

Jeg blev født, om end ikke midt i Lyngen, den dog saa nær, at jeg paa tre Sider havde de brune Gulvtæpper for Øjne.

Hvilken Forandring for mig nittenaarige Lyngmand, da jeg som Hovmester kom til det yndige Falster! Disse Marker med ægyptisk Kornrigdom, disse herlige Skove, saa frodige, som om de vare indførte fra Australien – jeg spurgte mig selv: er du virkelig i Danmark? Og saa de dejlige Piger – nu ere de gamle eller døde – det undrede mig næsten at høre danske Ord fra deres svulmende Læber; jeg havde ventet Græsk eller Otahejtisk. – Men jeg kommer for langt fra Texten: der er ingen Geographi, men en Kjerlighedshistorie.

Paa Nordkanten af den yndige Øe ligger Landsbyen Gunslev. Præsten i samme By hed Blicher ligesom jeg, og han var Broder til min Oldefader. Han var da af Blodet, og der var godt Blod i ham. Jeg veed ikke andet imod ham, end at der aldrig maatte lægges i Kakkelduene, førend den første December. Følgen deraf var, at man i Gunslev Præstegaard frøs af og til i November – som jeg selv har gjort – og at hans Døttre, hvilket jeg ofte har seet, gik med Uldvanter

*.) Af en gammel hollandsk Vise.

Skintyge

i Køkken, Spisekammer og Fædebur. Da de alle fire endnu ere levede, kunne de sige, om jeg lyver.

Men det var ellers ikke det, jeg ville fortælle. – Fra mine Tanter – som jeg kaldte dem, hvorvel de vare baade unge og smukke dengang – vil jeg lede Opmærksomheden hen til en lille halvvoxen Hønsepige dersteds, hvem jeg forresten ikke skjænkede saa stor Opmærksomhed som nu.

Jeg forlod Falster i Efteraaret 1803, tog til København, og fik der andet at tænke på end halvvoxne Hønsepiger. Men i et af de følgende Krigsaar blev jeg ej allene sørgeligt, men frygteligt mindet om hende. Jeg skal fortælle, hvad der er mig fortalet.

Gunslev havde, i eet af hine Danmarks mørke Aar, faaet Artillerister i Indkvartering. Blandt disse var en Constabel, hollandsk af Fødsel, en flink Karl, der var agtet og yndet af alle og enhver i Batteriet, baade Officerer og Simple. Der var ikke andet at sige ham paa, end at han var noget stolt og trodsig, dersom man prøvede paa at forurette ham; men dette skedte da heller ikke for tit. Af Person var han velvoxen, havde et ærligt, men stedse alvorligt Aasyn. Smaaatale lende var han, og ikke mange flere end Commando-Ordene hørtes af hans Mund. – Hvad hans Opførsel udenfor Tjenesten angik, da var den aldeles dadelfræ: han brød sig hverken om Fruentimmer eller Flasker.

Men af det første Slags maatte dog Een vorde hans Fordærvelse – og han fædes.

Cornelis, saaledes kalder jeg ham – blev ulykkeligviis indkvarteret i den deilige Hønsepiges Fødegaard. Nu var hun ikke længer Hønsepige, men fuldvoxen deilig Mø, Arving til Gaarden. – Den stolte Krieger saae paa hende een Dag og en anden Dag; og snart maatte han bøje sig for Qvindeskjønheds Magt. Hans barske Kriegerfjæs antog et mildt og blidt Skjær, saasnart denne Gunslev Sol – eller om man saa vil – Maane, bestraaede ham. Kort sagt: han blev forelsket i Pigen – hun ikke i ham.

Der var en ung Karl i Gunslev, lad ham nu hedde Jens. Denne Jens havde Bodild allerede i nogen Tid havt et godt Øje til, saavel som han til hende. Men det var længe ikke kommen videre med dem end til Øinene. Hvor de kom sammen, saae de altsaa lidt paa hverandre, smilte maaskee lidt ad hverandre, snakkede om baade det ene og det andet, kun ikke om Kjærlighed.

St. St. Blicher

Da var det, at Cornelis kom i Qvarter hos Bodilds Forældre, og saae ligeledes paa hende een Dag og enanden, indtil han omsider blev saa forlesket som nogen kan blive.

Men han ikke blot saae paa hende; han sagde hende ogsaa hvorledes han havde det. Han sagde det een gang og to gange og flere gange, men han fik kun undvigende Spøg i Svar. Havde han før været alvorlig, saa blev han nu mørk, og stundom skummel. Naar han ikke var i Tjenesten, sad han, eller gik frem og tilbage i sit Kammer. Han sukkede mere end han sov, som Forelskede pleie. En Dag, da han var ude, gik Bodild, som bestandigt i hans Fraværelse, ind i hans Værelse for at gjøre reent der. Hun saae da indvendig paa Døren skrevet med Kridt efterstaaende Vers, hvis Mening hun naturligvis umuligt kunde fatte:

*Dat alle bergben goude waren
en alle waters wijn,
so had ick jou noch veel liever
mij meise, waerje mijn.*

(Af en gammel hollandsk Elskovssang, der kan oversættes saaledes:)

*Hvis alle Bjerge vare Guld,
Og alle Vande Viin,
Jeg beller vilde, Du var mig huld,
O Allerkjæreste min.*

Før Bodild forlod Værelset, kastede hun endnu engang Øinene paa den saalsomme Skrivt. Den forekom hende som en Hexeformular, og en mørk Anelse bespændte det jomfruelige Bryst.

Opfyldelsen tog snart sin Begyndelse.

I Forstuen kom hende den frygtelige Elsker imøde. Han greb begge hendes Hænder – de skjælvede i hans. En Haabets Straalc belyste hans Aasyn; det var et Solglint paa en Tordensky. – „Vil Du være min?” sagde han, og bøjede sin høje Skikkelse ned imod hende. – „Om jeg tør” svarede hun i sin ængstelige Forvirring. „Mine Forældre raade for mig.” lagde hun med nogen Besindelse til; der faldt hende pludseligt ind, at disse vilde nægte deres Minde til en Forbindelse med en Krigsmand, som dertil var en Udlænding.

„Er der ikke andet iveien,” raabte han glød, „Saa ere vi snart Mand

Skinsyge

og Kone." Dermed omfavnede han hende, trykkede et Kys paa hendes blegnende Læber, og ilede ind til Forældrene.

Han fremsførte for disse sit inderlige Ønske. I Førstningen tyktes de Gamle just ikke ret godt om at bortgifte Datteren til en Krigsmand og dertil en Udlænding. „Hvad skulde det blive til?" sagde Faderen, „idag her og imorgen der; og hvor bliver saa Bodild af. Og kan han ogsaa føde hende? Han har vel ikke mere end til sig selv". – „Jo, ikke saa lidt mere" svarede Cornelis med sit daglige Alvorsansigt. Min Fader er en velhavende Mand, har en stor Eiendom i Holland. Han er gammel, og jeg er hans eneste Barn og Arving". – „Men" faldt den betænksomme Bonde ind, „hvorfor er I saa kommen herind, i fremmed Land? hvordan er det gaaet til?" – Krigerens Aasyn blev mørkere end sædvanligt; der glindsede Taarer i hans Øjne; han lakkede Øjenlaagene over dem, vendte sig halvt omkring, og svarede i dyb og rystende Tone: „Fader og jeg bleve ucas over en Pige, som han vilde gifte mig med. Jeg kunde ikke fordrage hende, og saa gik jeg ud i den vide Verden. Jeg har sørget bitterligt over det; men der var ikke andet for." – „Hm!" sagde Bonden, „da har han havt en lang Vej, og mange Omstændigheder, for at komme her og bejle til vor Datter". – „Jeg bejler hverken som Stodder eller Kjeltring" raabte Hollænderen, „og maa jeg faae Eders Datter, da er jeg istand til at kjøbe hvilken Gaard, det skal være, til os her paa Landet. Vi skal ikke blive Jer tilbyrde." Med disse Ord fremtog han en Pung, tung af hollandske Ducater. „See her!" blev han ved, idet han lod de gule Ryttere sprede sig paa Bordet, „det er min Mødrenearv. Der er ikke een af disse Karle deserteret, siden jeg fik dem i Qvarteer; og jeg rækker, de kunne indløse hvilken Gaard i Gunslev, det skulde være." – Bondens og Bondekones Ansigter fik strax et Gjenskjær af det sraalende Metal. Hun bøjede sig ømtsmilende over den sjældne Skat, rørte med Fingerenderne i venlig Ydmyghed ved een og anden af disse kraftige Amuleter, nikkede og vrikkede med Hovedet i taus Henrykkelse og Beundring.

Manden betragtede, men med mere Tilbageholdenhed, denne glimrende Herlighed. „Ja, hvad synes Du, Mo'er?" sagde han smi-skende; „kan Bodild komme meget bedre afsted?" – „Nei, ikke det" svarede hun; „men," lagde hun til med moderlig Rørelse, „skulde han komme fra os, saa langt hen, at vi aldrig mere kunne høre eller spørge til hende" – hun løftede Forklædeflappen til Øinene. – „Hun skal

St. St. Blicher

blive her!" raabte Hollænderen, „og jeg vil blive her og kjøbe det første Sted, jeg kan faae. Kan jeg faae Bodild, skal jeg aldrig forlade dette Land. Jeg vil faae det langt bedre her, end jeg har havt det i mit eget."

Bonden nikkede til sin Hustrue, og sagde: „hent hende saa herind!" Hun gik, men kom snart tilbage med den Beretning, at Bodild ikke var hjemme.

„Saa kommer hun nok," sagde Cornelis muntert, glemte sine Ducater, og saac paa sit Uhr. Saa satte han Chacoten paa, og sagde idet han gik: „Tjenesten kalder mig, om fire Timer er jeg her igjen - hils Bodild."

Hurtigt ilede han ud af Gaarden hen til Exerceerpladsen, glædelig syngende:

*Uw schoonheid is mij dit wel waard,
mijn lief, mijn uitverkoren!
niets is er op de gansche aard
zoo schoon als gij geboren*).*

Den arme Hollænder! hans Glæde var kort, og den var falsk: det yndige Blændværk skulde snart tilintetgjøres.

Imellem Gunslev og Holgershaab, hvor jeg var som Huuslærer (i Aarene 1801-1803), Egger en stor Mose, som paa den Tid var næsten opskaaren i særskilte Tjørvegrave. Men paa Balkerne imellem disse kunde man dog gaae, og skyde en ikke ubetydelig Gjenvei. Jeg havde været flere Gange paa Bekkasinjagt i denne Mose med den kongelige Skovfoged, i hvis Jagtenemærker den laae. Engang sad vi paa en Mosehæk, og fik os „ein Schlürfchen aus der Flasche", da han med eet bliver alvorlig, og siger til mig: „Jaja! om Dagen kan man nok sidde her; men om Natten vil jeg helst vare udenfor." - „Hvorfor?" siger jeg. - Han rystede paa Hovedet, og svarede: „Det er ikke rigtig her. For nogle Aar siden havde vi Klappjagt paa denne Kant - for om Efteraaret er her godt med Ræve og Harer - der var ogsaa to Bønder med, som skød ret godt. De vare Gaardmænd begge to, og Naboer

*) Din Skjønhed er mig det vel værd,
Du min udlaarne Pige,
Ei findes Den, paa Jorden her,
I Skjønhed er din Lige.

Skinsyge

derhenne i Byen. Den Ene var lidt tilaars og gift; den Anden var ung og ugift. Nu havde der i nogen Tid været Snak om, at den unge Mand besøgte den Ældres Kone, naar hendes Mand ikke var hjemme, og at det havde saadan sine Aarsager. Naa, saa ere vi da – som jeg siger – paa Klappagt; og, da vi har denne Saat, falder det saaledes ved Afsæringen, at begge disse Bønder bleve Sidemænd – de stode der fusthenne mellem Rugagrene og Mosen. Der faldt dygtigt Vildt den Dag, for der blev skudt godt og Klapperne gik jo ogsaa meget godt. Saa kommer der blandt andet en Ræv frem mellem de to Bønder. Den Gamle skød et godt Strykke før Mikkel kom i Linien; men han skød forbi. Den Unge lod ham trække frem, til han var kommen lige i Linten. Saa skød han, traf ikke Ræven, men sin Sidemand, saa at han øjede paa Stedet. Dermed var Jagten sluttet, som De nok kan tænke. – Den Unge blev staaende, saa stiv som en Lødstolpe, og saa bleg som en kalket Væg, til vi andre Skytter og Klapperne kom løbende hen, for at see til ham, der var skudt. Da skængte han Bøssen fra sig og sig selv paa Jorden, tudede og vred sine Hænder. – Kort at fortælle: det blev betragtet som en Vaadesgjerning. Men et halvt Aar efter giftede Drabsmanden sig med den Andens Enke. De levede ordentlig og godt med hverandre, og har et Barn sammen, en lille Pige paa en syv otte Aar. – Gud alene kjender Sandheden; men jeg har mange Gange seet Lygtemanden dansé her om Natten, og det hør mig ikke. Somme mene: at det ikke er Gjengangerie, men Varsel for en eller anden Ulykke eller Misgjerning her i Nærheden. – Der staaer Død og Pine Jeunesse, – vil De skyde først?”

De her omfortalte Ægtefolk vare den skønne Bodilds Forældre. Og ere de bleve forenede ved en Forbrydelse, som jeg dog nødig vilde troe, da er her opfyldt hvad Profeten siger: „Forældrene spiste sure Æbler, derfor ere Børnenes Tænder ømme.”

Ovenstaaende Fortælling kunde nærved have forskaffet mig et koldt og sumpigt Bad. Thi da jeg en Aften silde samme Efteraar gik allene til mit Hjem fra Gunslev, og som sædvanlig over den berygtede Mose, seer jeg pludselig foran mig bemældte Lygtemand voltigere tværs over den. Strax faldt mig huii ulykkelige Jagtbegivenhed ind. Jeg standsede uvilkaarlig, keeg efter Spøgelse, og drejede mig, i sælsom Sindstemning efter det, indtil det omsider forsvandt, og jeg næsten var bleven vildt fra min i Mørket temmelig slibrige Stie.

Jeg forlod det dejlige Falsterland, ombyttede det med Hovedsta-

St. St. Blicher

dens snevre Gader og haarde Brostene. Tiden løb i sin gamle Takt, det ene Aar efter det andet. Jeg var allerede bosiddende Mand her i Jylland, da en hjemvendende Nationalartillerist fortalte mig Slutningen af Hollænderens Eventyr med den yndige Bondepige. – Da jeg hørte, hvor han havde sidst været indkvarteret, kom jeg i Tanker om en sørgelig Historie, der, efter de offentlige Blade, skulde Aare: forud have tildraget sig paa Falster. „Kjender Du noget dertil?” siger jeg; „hvordan hang det sammen?”

„Ja, rigtignok veed jeg god Besked derom” – svarede han – „for jeg laae justement i den samme Gaard, hvor Pigens rette Kjereste var. Han hed Jens, og var en net Karl i alle Maader; men han havde kun et sølle Held med det Kjeresterie; og hun havde et værre, kan jeg troe. – Jeg havde længe seet, at den her Tydsker, eller hvad han var, gik og skorrede efter Bodild. Men jeg havde ogsaa seet et par Gange, hvordan Jens og hun stikkede hverandre. Og det var da de Gamles Mening i begge Gaardene: at de to Urge skulde have hverandre. Hm! der blev ikke Noget af; for hør kuns nu! – Denne her Fyrværker – Cornelis, som de kaldte ham – han havde altid godt kunnet lide mig fremfor de Andre; og han vilde gjerne, naar vi ikke havde andet at tage vare, snakke med mig saa om det og saa om det. Han fortalte mig ogsaa, hvor han var fra. Hvad Byen hed, har jeg glemt; men „*dam*” var der ved det. – Engang siger han til mig: jennum! siger han, – for naar vi ere inde ved Folkene kalde de os altid ved vort Bynavn – kjender Du Datteren derinde – Bodild? hvad synes Du om hende? – Ikke andet end godt, siger jeg. – Hør! – siger han saa igjen – jeg tænker, at jeg snart skal holde Bryllup med hende, og saa vilde jeg nok have Dig til at være Fører – eller, hvad det er, I kalde det. – Du har været en brav Karl, og en trofast Kammerat al den Tid vi have været sammen i Tjenesten – vil Du saa vise mig det Venskab?” – „Vel vil jeg det” siger jeg, „og takke ham til, for det han har saa godt et Sind til mig. – Naar skal det være?” – „Der vil gaae en kort Tid hen,” siger han, „for imorgen søger jeg først om min Afsked; og inden jeg faaer den, gifter jeg mig ikke. Men husk nu paa, hvad Du har lovet mig!” – „Jeg skal ikke glemme det” svarede jeg; „men hvad mon de pleje at offre hertilands ved saadan Lejlighed?” – „Aah!” sagde han, „det skal Du aldrig bryde Dig om, for Offeret skal jeg lægge til. Du skal ingen Udgifter have, men allene Indtægter – af Mad og Drikke!” – „Det er jeg ikke keed af,” – svarte jeg – for de lave yndig Mad der

Skinsyge

paa Falster – „tal mig kun saa til, naar han har Lunten trændt.“ – Der var nu altsammen godt nok for saavidt; men jeg fik hverken Suppe, Steg eller Flæsk. Det gik paa en anden Leed. Nu skal De høre! men det er ellers ikke til at grine ad. See! saa var jeg en Dag paa Vagt med mange andre. Og som vi sidde i Vagtstuen, og snakke og syngte, og skog Tiden hen, som vi kunde bedst, saa kommer Cornelis ind til os. Han holdt hans Hænder paa Ryggen, og stod og gloede paa os, – een efter en anden; og han saae fæl ud, og det krøb i mig; for jeg tænkte, som sandt var, at der var noget istykker. Vi seer paa ham, men siger ingenting. Saa medeet smider han en Kniv paa Bordet. Det var en Foldekniv; og den var blodig baade paa Bladet og paa Skaftet. Jeg rejser mig op og siger: „hvad har det at betyde?“ – „Der betyder,“ svarede han, „at jeg har stukket Een ihjel. Kald paa Captainen! jeg vil arresteres, og stilles for en Krigsret.“ – I det samme kommer Captainen farende ind, og raaber til ham: „Cornelis! hvad har Du gjort?“ – „En Misgjerning“ svarede han med en Stemme, som kom den ud af en Tønde – „Jeg har ikke andet at bede om, end at jeg snart maa komme af med Livet, og at Jennum maa være med at skyde mig; han vil nok gjøre mig den sidste Tjeneste ærligt og godt.“

Der var ingen, som svarte ham noget hertil, for vi vare allesammen saadan lidt sære i Sindet. Men saa siger da endelig Captainen, da han havde summet sig: „Der gjør mig ondt for Dig, meget ondt, Cornelis! Du har været saa brav og ordentlig Karl, som Nogen – hvad er der gaaet af dig?“ – „Døden og Djævelen,“ mumlede han; „Jeg har dræbt min Kjereste, fordi hun bedrog mig, og lagde sig efter en Anden. Det er hele Sagen. Men jeg vilde ogsaa gjerne bede om, at komme til at ligge hos hende i Graven.“ – „Kan jeg gjøre Noget dertil,“ sagde Captainen, „saa skulle begge dine Begjæringer blive opfyldte; men Du vil nok blive stillet for den verdslige Ret, og der have vi intet at sige.“ – „Hm!“ gryntede han; „Lad mig saa faae Lænkerne om!“ – „Nej!“ sagde Captainen; „Du er jo kommen af dig selv; hvorfor skulde vi saa lænkebinde dig?“ – Jeg for min Deel troer, at Captainen vilde give ham Lejlighed til at flygte; men det kunde nu ikke hjælpe ham, for han vilde døe. – Det er sandt; jeg har endnu ikke fortalt, hvordan det kom sig, at Cornelis blev saa urimelig ond paa den sølle Pige. See kuns! det var samme Dag, han havde bejlet – til Forældrene at forstaae, thi hun var jo ikke hjemme dengang. Men hvor var hun saa? ingen andre Steder, end hos Jens, hendes rigtige Kjereste. Og som

St. St. Blicher

hun nu beklager sig for ham over Hollænderen, og han satte Mod i hende, saa kjellingede de for hinanden, og kystes, og, som De vel veed, at unge Folk kan bære sig ad. Det var nu i hans Fa'ers Port, at de vare samlede; og Porten var lukket. Saa skal det træffe sig saa slemt, at Cornelis i det samme kommer forbi paa Gaden, og hører hvad de To snakke derinde, og seer igjennem en Sprække, hvad de tage sig for. Saa bli'er han malisjøs, løber hjem i sit Kvarteer der ved Siden af, ta'er sin Kniv, og om igjen i Porten. Jens var der ikke; og det var hans Lykke. Men Bodild vilde til at gaee, og havde faact Portdøren halvt op, da Cornelis møder hende, og jager Kniven ind under hendes venstre Bryst. Han har ramt lige i Hjertet, for hun segnede ned, og var i det samme Øjeblik saa død som en Sild. Jaa det var en Yæk. Han blev dømt til at halshugges; men han fik ikke Lov at komme i Graven til hende derinde paa Gunslev Kirkegaard. De kastede et Hul til ham tæt udenfor Kirkegaardsdiget, og der smed de ham ned. – Hermed var min Landsmands Fortælling ude. Jeg trøstede mig med Slutningsverset af den gammehollandske Psalm:

*Nu laet ons gaen en frolic ganc
in ganser warer minne,
die doer ende die is op gbedaen
bi wil ons laten inne.*

*(Nu lad os gaee en bystig Gang
I Hjertens Kjerlighed!
Døren sig op paa Hængslen svang:
Vej er for os bered).*

De Udøbte

Fortælling i Billeder.

Første Billede

En sandig Vej, gennem en skaldet Hede. Ved Vejen sees et Mandfolk og et Kvindfolk ilav med at bytte Kjeppene. „Kaste Kjeppene” hedder det egentlig, hvoraf vi kunne derivere og udryde Skjældsordet „Kastekjeppene.”

„De gifte sig da, disse to Kjeltringfolk?” Ja, paa en Maade: de tro-love sig; hvilket Gjærningsord kommer af „Tro” og „love” – skikkelige Folk bruge ikke længer denne Ceremonie, undtagen forsaavidt at de, under fire Øjne, bytte Hjerter. Men, Bytte er Bedrag – sommetider; og indseer een af Contrahenterne saadant itide, nemlig før de bytte Hænder, og Præsten lægger sin Haand paa, saa lade de Handelen gaae ind igjen. Er denne engang lovformelig sluttet, er der mange Omstændigheder ved at faae den til at gaae tilbage; men hine Naturmennesker have i saa Fald intet Andet at gjøre, end at ombytte Kjeppene – det er snart bestilt.

Her ved den anden Side staae to Smaadrenge, hver med et Stykke Brød i den ene Haand og en Nallik Ost i den anden, og see nedad paa Noget imellem dem – hvad ligger der? – Et Kvindfolk! mon hun sover? eller er hensovet? maaskee bragt i den stedse vedvarende Ro ved Hjælp af hine to dygtige Kjeppene?

Meget muligt! Jeg har seet det Ansigt før etsteds. – Rigtigt! Hun har været denne Rejsendes „Maje”*, og ved ham, eller under hans Auspicer, Moder til de to „Grumslinger”, som glemme at „bytte”**, før at se paa „Madrum”***.

De stirre saa forundrede paa Liget – de begribe ikke, hvad det skal

* Tøs, eller Kjæreste.

** spise.

*** Moder.